

بایدها و نبایدهای پدافند غیر عامل با مقدمه رویکردهای جهانی

(ویژه دوره عمومی مدیران و کارکنان دستگاه های اجرایی)

تدوین و گردآوری :

حسین سمیع

اف دین محمدرضاپور

ویراستار علمی :

خسرو پیرهادی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
سمیع، حسین، ۱۳۶۶ -
بایدها و نبایدهای پدافند غیرعامل با مقدمه رویکردهای جهانی (ویژه دوره
عمومی مدیران و کارکنان دستگاههای اجرایی)/ تدوین و گردآوری حسین
سمیع، فردین محمدرضاپور؛ ویراستار علمی خسرو پیرهادی.
اهواز: نشرانه، ۱۳۹۶.
۲۳۷ ص.: مصور، جدول، نمودار.
۲۵۰۰۰۰ ریال ۸۰۰-۹۶۶۰۸-۹۷۸-۶۰۰

مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

فیبا
کتابنامه.
دفاع غیر نظامی
Civil defense
دفاع غیرنظامی -- ایران
Civil defense -- Iran
دفاع ملی -- ایران
Military readiness -- Iran
محمدرضاپور، فردین، ۱۳۷۲ -
پیرهادی، خسرو، ۱۳۲۹ -، ویراستار
۸/س/۳۱۳۰/۵۸۹۲۶
۶۳۱۵۰
۵۰۸/۱۹۰

عنوان کتاب:	بایدها و نبایدهای پدافند غیرعامل با مقدمه رویکردهای جهانی
مؤلفان:	حسین سمیع - فردین محمدرضاپور
ناظر فنی چاپ و تولید:	محمد سمیع
ناشر:	انتشارات نشرانه
ویراستار تخصصی:	خسرو پیرهادی
ویراستار ادبی:	اعظم حبیبی
صفحه آرای و طراحی جلد:	پیمان حبیبی
نوبت چاپ:	چاپ اول
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۰۸-۰۰۴
قیمت:	۲۵۰۰۰ تومان
تلفن مرکز پخش:	۰۶۱۳۲۲۱۷۴۷۲ - ۰۹۱۶۸۸۵۸۱۹۳

انتشارات نشرانه: اهواز، ابتدای نادری، نبش آزادگان، جنب پل علم الهدی
تلفن: ۰۶۱۳۲۲۱۷۴۷۲

به نام خداوند بخشنده مهربان

پیش گفتار

تاریخ زندگی بشر همواره با موضوع جنگ همراه بوده است. این واقعیت به قدری تاثیرگذار بوده که به عنوان یک پدیده اجتماعی پذیرفته شده و جامعه شناسان بخشی از تحقیقات خود را پیرامون آن و تاثیراتی که بر زندگی انسان ها می گذارد اختصاص داده اند. در این راستا پدافند غیر عامل با توجه به خوی تجاوز گرایانه و زیاده طلبانه استکبار جهانی تبدیل به یک اصل مهم، حیاتی و بسیار تعیین شده گردیده است.

پدافند غیر عامل با مفهوم کلی دفاع در برابر تهاجم، بدون استفاده از سلاح و درگیر شدن مستقیم، سابقه ای در تاریخ بشری به قدمت خلقت انسان دارد. شکل گیری تمدن های اولیه در جهان، همواره با وقوع جنگ همراه بوده است، انسانها از طریق پناه گرفتن در غارها و ساخت جوشن و سپر و ایجاد برج و بارو و قلاع محکم و مرتفع و حفر خندق جهت حفظ جان و تامین گروهی با هدف پیشگیری از حملات غافلگیرانه دشمن اقدام نموده اند. انجام اقدامات دفاع غیر عامل در جنگ های امروزی در جهت مقابله با تهاجمات دشمن و تقلیل خسارات ناشی از حملات زمینی، هوایی و دریایی مهمانم، موضوع بنیادی است که وسعت و گستره آن تمامی زیر ساخت های کلیدی، مراکز حیاتی حاکم و مهم نظامی و غیر نظامی کشور نظیر: پالایشگاه ها، نیروگاه ها، بنادر، فروردگاه ها، مجتمع های بزرگ صنعتی، قرارگاه ها و مراکز عمده فرماندهی نظامی و هدایت و تصمیم گیری های سیاسی، مراکز اصلی مخابراتی و ارتباطی، پل های استراتژیک، صنایع نظامی، پایگاه های هوایی، سایت های موشکی، مراکز و ایستگاه های رادیویی و تلویزیونی، انبارهای عمده مواد غذایی و دارویی، مراکز جمعیتی و قرارگاه های تاکتیکی، مقرهای عمده آمادی و پشتیبانی و ... را در برمی گیرد. تجارب حاصله از جنگ های گذشته به خصوص هشت سال دفاع مقدس، جنگ ۴۳ روزه در سال ۱۹۹۱ متحدین علیه عراق (جنگ اول خلیج فارس)، جنگ ۱۱ هفته ای سال ۱۹۹۹ ناتو علیه یوگسلاوی، جنگ ۲۰۰۳ آمریکا و انگلیس علیه عراق و جنگ ۳۳ روزه اخیر اسرائیل علیه لبنان موید این نظر است که کشور مهاجم جهت در هم شکستن اراده ملت و توان سیاسی، اقتصادی و نظامی

کشور مورد تهاجم با اتخاذ استراتژی انهدام مراکز ثقل (Enter of Gravity) توجه خود را صرف بمباران و انهدام مراکز حیاتی، حساس و مهم می‌نماید.

نگرشی تحقیقی به آمار و سوابق ثبت شده جنگ‌های گذشته موید این وضع می‌باشد که به علل وجود شکاف فناوری بین تسلیحات مدرن آفندی دشمن و تسلیحات پدافندی خودی، آسیب‌پذیری سامانه در برابر جنگ الکترونیک، غافلگیرانه شدن این سامانه‌ها در برابر هواپیماهای تهاجمی و موشک‌های کروز و بالستیک، پرتاب موشک از ماوراء برد جنگ افزارهای هوایی، فقدان سلاح ضد موشک، اهداف حیاتی و حساس موجود را در صورت نبود و یا ضعف اقدامات دفاع غیر عامل به هدف‌های آسان برای هدف‌گیری موفق و سریع هواپیماهای حمله ور و تسلیحات آفندی دشمن تبدیل خواهند نمود.

امروزه کشورهای که طعم خرابی و خسارات ناشی از جنگ را چشیده‌اند، جهت حفظ سرمایه‌های ملی و منابع خود توجه ویژه‌ای به دفاع غیر عامل نموده‌اند و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند. ایجاد امنیت در جامعه و کشور در گرو تفهیم کامل اصول پدافند غیرعامل در اجامات و آگاهی دادن از تهدیدات و خطرات موجود به جامعه و ارائه راهکارهای مقابله با این تهدیدات می‌باشد. پدافند غیرعامل یعنی قابلیت تامین امنیت روانی جانی و مالی افراد با پیش بینی اقدامات ایمنی، امنیتی و احتیاطی در برابر خطرات و تهدیدات، که امری طلح طلبانه، فطری و دفاعی در کل بشریت می‌باشد. با توجه به این اهمیت و دستورات اکید مقام معظم رهبری در سالیان اخیر درباره مسئله پدافند غیر عامل بر آن شدیم تا اصول اولیه پدافند غیر عامل را در قالب این کتاب یعنی اصول پدافند غیر عامل تدوین و گردآوری کنیم.

در کتاب حال حاضر سعی شده پدافند غیرعامل در تمامی کشورها، پیشرفته دنیا مورد بررسی، تجزیه و تحلیل قرار گیرد و از میان آنها بهترین و کارا ترین مطالب و اصول و انطباق آن‌ها با شرایط کشورمان استخراج و طبقه بندی شوند. امروزه برای آگاهی هرچه بیشتر از موضوعات که در اینجا به طور خاص مسئله پدافند غیر عامل است نیاز به شناخت و پیشرفت های کشور های مختلف در این زمینه است. در این کتاب ما سعی کرده ایم فصلی با عنوان تحقیق و توسعه (R&D) که در آن اطلاعات مهمی درباره مهمترین مراکز مطالعاتی پدافند غیر عامل قرار دهیم

که با جستجوی اندکی در آنها میتوان به اطلاعات مفیدی درباره مقالات، مجلات و کتاب های جدید این حوزه در کشورهای مختلف دست یافت. برای مطالعه هرچه بیشتر و بهتر مسائل در عناوین ذکر شده در فصل تحقیق و توسعه، در انتهای کتاب مهم ترین و کاربردی ترین لغات حوزه پدافند غیرعامل به صورت لاتین آورده شده است.

در نهایت امیدواریم با گردآوری این کتاب توانسته باشیم اطلاعات مفیدی از علم گسترده پدافند غیرعامل در اختیار شما عزیزان قرار دهیم. انتظار می رود شما بزرگواران با مطالعه و فهم درست مطالب این کتاب نقشی چه بسا کوچک در توسعه، بالندگی، افزایش توان دفاعی و مدیریتی کشور عزیزمان ایران داشته باشید.

حسین سمیع

زمستان ۹۷

مقدمه ویراستار تخصصی

در عصر حاضر با توجه به تغییر شیوه جنگ نسبت به گذشته، همه افراد در محافظت از جامعه مسئولیت خاص خود را دارند. در گذشته افراد فقط در هنگام جنگ به مبارزه و دفاع در مقابل دشمن می پرداختند ولی امروزه با توجه به تغییر شرایط در دنیا این دفاع باید به گونه ای دیگر انجام شود. امروزه در تمام دنیا بجای مبارزه با اسلحه و جنگ های میدانی، به صورت جنگ نرم و روانی با استفاده از تهدید و حمله به زیرساخت های حیاتی کشور ها از طرق مختلف شده است. پس شناخت مسائل مربوط به نوع تهدیدات، روش های مقابله و دفاع از این نوع حملات و تهدیدات نوین که بهتر است آن را پدافند غیر عامل بنامیم بر همه افراد در سرتاسر دنیا امری واجب و ضروری است.

البته مسئله پدافند غیر عامل تنها مربوط به عصر حاضر نمی شود و از زمان خلق انسان این مسئله در نوع زندگی افراد و ملت ها برای دفاع در برابر تهدیدات خاص دوره زمانی خود مشهود بوده است. چیزی که امروزه اهمیت این مسئله را در سراسر جهان بیش از پیش نمایان کرده، پیشرفت کشورها، تغییر در نوع تهدیدات و حملات، فواید جوامع بین الملل که سبب جلوگیری از بعضی جنگ های میدانی می شود و... است.

کشور ما ایران را نیز نمی توان متمایز از دنیا دانست. با توجه به موقعیت استراتژی خاص در منطقه، داشتن منابع مهم، پیشرفت روز افزون کشور و... اهمیت مسئله پدافند غیر عامل به طور یقین بیش از بقیه کشور ها بوده و شناخت اصول و ضوابط ارزیابی آن برای تمامی افراد بخصوص مدیران و مسئولین لازم و ضروری است.

خسرو پیرهادی

فصل اول : تحقیق و توسعه

۳	کلیات.....
۳	برخی از مهمترین مراکز مهم مطالعاتی پدافند غیر عامل در دنیا.....

فصل دوم : اصول و مبانی پدافند غیر عامل

۳۵	کلیات.....
۳۹	پیشینه پدافند غیر عامل.....
۴۹	جایگاه فنی پدافند غیر عامل.....
۴۹	ملاحظات در پدافند غیر عامل.....
۵۱	حوزه های پدافند غیر عامل.....
۵۲	اهداف پدافند غیر عامل.....
۵۳	اصول پدافند غیر عامل.....
۵۴	آمایش سرزمین.....
۵۸	مکان یابی.....
۶۵	استتار.....
۶۶	اختفاء.....
۶۸	پوشش.....
۷۰	فریب.....
۷۰	پراکندگی.....
۷۱	تفرقه و جابه جایی.....
۷۱	مقاوم سازی و استحکامات.....
۷۲	اعلام خبر.....

امنیت و دفاع غیرعامل..... ۷۳

استراتژی واردن..... ۷۶

فصل سوم : ارزیابی تهدید و مدیریت ریسک

تهدید..... ۸۳

سطوح تهدید..... ۸۴

اهداف تهدید..... ۸۵

ابزار تهدید..... ۸۸

منابع تهدید..... ۹۳

انواع تهدید..... ۹۳

انواع تهدید از دید پدایشده عوامل..... ۹۸

تهدیدات نوین..... ۹۹

جنگ..... ۱۰۲

انواع جنگ..... ۱۰۳

آسیب پذیری..... ۱۰۷

انواع آسیب..... ۱۰۸

ارزیابی آسیب پذیری..... ۱۱۰

ارزیابی تهدید و آنالیز ریسک..... ۱۱۳

ارزیابی ریسک..... ۱۱۴

روش های اجرای ارزیابی ریسک..... ۱۱۶

فصل چهارم : مدیریت بحران

مقدمه..... ۱۲۹

۱۲۹.....	ارتباط پدافند غیرعامل و مدیریت بحران
۱۳۱.....	بحران چیست؟
۱۳۲.....	ویژگی های بحران
۱۳۳.....	چرخه عمر بحران
۱۳۴.....	درجه بندی بحران
۱۳۶.....	انواع بحران
۱۴۰.....	سناریو و حالات مختلف بحران
۱۴۲.....	مراحل برنامه ریزی کنترل بحران
۱۴۴.....	مدیریت بحران
۱۴۸.....	فازهای مدیریت بحران
۱۴۹.....	فرآیند مدیریت بحران
۱۵۱.....	مدیر بحران
۱۵۳.....	سازمان های موثر در مدیریت بحران
۱۵۳.....	مانور
۱۵۴.....	اتاق بحران

فصل پنجم : سازه های امن

۱۶۱.....	کلیات
۱۶۵.....	تهدیدات اختصاصی حوزه ساختمان
۱۶۷.....	پهنه بندی سطح خطر
۱۶۸.....	بار دینامیکی
۱۷۰.....	انفجار

۱۷۴.....	امواج ناشی از انفجار.....
۱۷۸.....	انواع سلاح انفجار.....
۱۸۱.....	انواع بمب.....
۱۸۷.....	انواع موشک.....
۱۸۹.....	مکان یابی سازه های امن.....
۱۸۳.....	تعیین میزان همت ساختمان.....
۱۹۵.....	تعیین سطوح عملکرد ساختمان.....
۱۹۸.....	ملاحظات وضوابط معماری.....
۱۹۸.....	انواع سازه امن.....
۲۰۱.....	پناهگاه ها.....
۲۰۴.....	طراحی سازه های امن.....
۲۰۴.....	تحلیل سازه های امن.....
۲۰۷.....	سیستم های سازه ای مقاوم در برابر انفجار.....
۲۱۰.....	ترکیبات بارگذاری.....
۲۱۲.....	لغت نامه.....
۲۱۹.....	منابع و مآخذ.....